

Ζοζέφ Κεσέλ

ΤΟ ΤΣΑΙ ΤΟΥ ΛΟΧΑΓΟΥ ΣΟΓΚΟΥΜΠ*

Α΄

Ο ΓΙΑΤΡΟΣ ΜΙΣΟΚΟΙΜΟΤΑΝ ΜΠΡΟΣ ΣΤΗ ΦΩΤΙΑ, στὴν κόκκινη πολυθρόνα τῆς τραπεζαρίας. Ἐνα βιβλίο βρισκόταν ἀφημένο πάνω στὰ γόνατά του.

Ἀπ' τὸ γερμένο του κεφάλι φαινόταν μόνο τὸ πολὺ πλατὺ καὶ πολὺ ψηλὸ μέτωπό του, σημαδεμένο ἐντελῶς στὴ μέση του ἀπὸ μία μοναδικὴ ρυτίδα, τόσο ὅμως βαθιὰ ποὺ ἔμοιαζε μὲ ἐντομὴ ἀπὸ σπάθα. Τὰ φρύδια ἦταν γκριζὰ, τὰ μαλλιά ἀσημιὰ. Τὸ στέρνο στενὸ, βαρὺ, κατακαθισμένο, μὲ τὸν ἀριστερὸ ὦμο χαμηλότερο ἀπὸ τὸν ἄλλο, φανέρωνε τὴν κόπωση ἀπὸ τὴν ἡλικία καὶ τὴν ἀσθένεια. Τὸ σκούρο σακάκι του γυάλιζε στοὺς ἀγκῶνες. Ὅμως τὸ φῶς χρονοτριβοῦσε περισσότερο στὸ μέτωπο.

Τὸ παράθυρο, ἂν καὶ προσεχτικὰ κλεισμένο, ἄφηνε νὰ περνάει μέσα ὁ θόρυβος μιᾶς πολυάνθρωπης παρισινῆς λαϊκῆς γειτονιάς. Ἦταν ἓνα χειμωνιάτικο κυριακάτικο ἀπομεινῆμερο. Καθὼς ὁ ἥλιος ἦταν λιγοστός, καθεμιὰ ἀπὸ τὶς ἀκτίνες του φαινόταν πιὸ πολὺτιμη.

Ἐνστικτωδῶς ὁ γιατρὸς ἔστρεφε πρὸς αὐτὲς τὸ κοιμισμένο πρόσωπό του. Ἀγαποῦσε τὸ φῶς, τὴ ζέστη. Παρ' ὅλο τὸ κακὸ ποὺ καιροφυλαχοῦσε στὸ στῆθος του καὶ τὸν ὑποχρέωνε νὰ ὑπολογίζει τὴν κάθε του κίνηση, ἡ ψυχὴ του ἦταν νεανικὴ. Ἡ ζωὴ δὲν τὸν εἶχα καθόλου ἀπαλλάξει ἀπὸ τὴν κάθε του κίνηση, ἡ ψυχὴ του ἦταν νεανικὴ. Ἡ ζωὴ δὲν τὸν εἶχα καθόλου ἀπαλλάξει ἀπὸ πλήγματα. Τὴ λάτρευε. Ἡ καθημερινὴ συναναστροφή του μὲ φιλοσόφους καὶ στοχαστικούς συγγραφεῖς, ἡ πολυμάθειά του ποὺ ἦταν μεγάλη, ἡ ἀρκετὰ ἀπαλλαγμένη ἀπὸ τὴν πλάνη πείρα του, δὲν εἶχαν κατορθώσει νὰ πνίξουν τὴν ὀρεξὴ του γιὰ εὐτυχία. Ὁ γιατρὸς ἦταν σοφὸς καὶ συνάμα ἀφελής.

Ἡ γυναίκα του μπῆκε στὸ δωμάτιο. Εἶχε ἀνοίξει τὴν πόρτα πολὺ ἀπαλά, ὅμως ἡ ἀπαλότητα αὐτὴ δὲν προερχόταν ἀπὸ τὴ θέλησή της. Ἦταν συνήθεια γι' αὐτήν. Ὅπως τὰ σιωπηλὰ βήματά της, ὅπως τὸ ὀλοπρόθυμο βλέμμα της, ἀντλοῦσε δύναμη ἀπὸ τὶς φροντίδες της ποὺ ἐδῶ καὶ εἴκοσι χρόνια προστάτευαν τὸν ἄντρα της μὲ τὴν ἀποτελεσματικότητά τους.

Βλέποντας τὸν γιατρὸ ἀποκοιμισμένο, ἡ Μαρία Λβόβνα κοντοστάθηκε στὸ κατώφλι, στρέφοντας πρὸς τὸν ἥλιο ἓνα γεμάτο ἀνατολίτικη μελαγχολία καὶ ὁμορφιὰ πρόσωπο. Μιὰ ζωὴ ὑφασμένη ἀποκλειστικὰ μὲ μόχθο, μὲ ἀνησυχία, δὲν εἶχε πράγματι καταφέρει νὰ νικήσει τὴ γοητεία τῶν ματιῶν της, τὴν ὑπερηφάνεια τοῦ μετώπου της καὶ μιὰν ἀπλή, ἀγνὴ εὐγένεια σὲ ὀλόκληρο τὸ κορμὶ της. Βέβαια ἡ χροιά της ἦταν ὠχρή, τὰ βλέφαρα πλαδαρά, ὅμως μιὰ πολὺ σπαραξικάρδια καλοσύνη ἀκτινοβολοῦσε ἀπὸ τὴν τόση κούραση.

Μὲ ἀφτί ἐξασκημένο ν' ἀντιλαμβάνεται τὴν παραμικρότερη ὑποπτὴ πνοή, ἡ γυναίκα τοῦ γιατροῦ τὸν ἄκουσε νὰ κοιμᾶται. Ἄν καὶ κάπως σφουριχτή, ἡ ἀναπνοὴ του ἦταν κανονικὴ. Καθησυχασμένη, ἡ Μαρία Λβόβνα πῆγε κι ἔριξε στοὺς ὦμους τοῦ συζύγου της μιὰ πελερίνα μὲ μπλὲ καὶ κόκκινα καρδὸ ποὺ εἶχε πέσει στὸ πάτωμα. Σὲ καθεμιὰ ἀπὸ τὶς χειρονομίες της ἦταν ἀποτυπωμένη ἡ ἐπιδεξιότητα καὶ ἡ ἐπαγρύπνηση. Ὅμως, ἂν καὶ

πολύ άπαλές, ξύπνησαν τόν γιατρό.

Έκεϊνος ξανάπιασε μηχανικά τò βιβλίο του μὲ τò ἓνα χέρι, ἔνῳ τράβηξε τò ρολόι του μὲ τ' ἄλλο.

– Τρεῖς κιόλας ἡ ὥρα, εἶπε. Θὰ βγοῦμε σὲ λίγο, δὲν εἶν' ἔτσι, μαμά;

Ἡ Μαρία Λβόβνα κατένευσε μὲ τò κεφάλι της.

– Δὲν κάνει πάρα πολὺ κρύο; ρώτησε

– Όχι, ὄχι, ὁ ἥλιος θὰ θερμαίνει γιὰ μιὰ-δυὸ ὥρες ἀκόμη. Καὶ νιώθω πολὺ καλὰ σή-μερα, σὲ διαβεβαιῶ.

Κάθε Κυριακῇ, τò χειμῶνα, ξανάρχιζε ὁ ἴδιος ἀνομολόγητος ἀγῶνας ἀνάμεσα στὸν γιατρὸ καὶ τὴ γυναίκα του. Καθὼς ἐκεῖνη φοβόταν τὶς συνέπειες τοῦ χειμῶνα στὴν πάρα πολὺ εὐθραυστὴ καρδιά του, προσπαθοῦσε νὰ ἐμποδίσει τὴν ἔξοδό τους. Έκεϊνος, πολὺ νέος γιὰ ἓνα κορμὶ ποὺ εἶχε πάρα πολὺ γρήγορα ξεχαρβαλωθεῖ, δὲν μποροῦσα νὰ τὸ πάρει ἀπόφαση νὰ χάσει μερικὲς ὥρες καθαροῦ ἀέρα καὶ φωτός, ὅσο φειδωλὸ καὶ νὰ ἦταν αὐτό. Τὸ κυριακάτικο ἀπομεσήμερο ἦταν – στὸ τέλος μιᾶς ἐβδομάδας δοσμένης στοὺς ἀσθενεῖς – τὸ μοναδικὸ τμῆμα τῆς ἡμέρας ποὺ τοῦ ἀπέμενε ἐλεύθερο. Αὐτὸ τὸ πολὺτιμο ἀγαθὸ ἐννοοῦσε ὁ γιατρὸς νὰ τὸ ἐπωφελεῖται.

– Ποῦ θὰ πᾶμε; ρώτησε ἡ Μαρία Λβόβνα.

Ἡ ἐρώτηση δὲν ἦταν οὔτε κι αὐτὴ διόλου καινούργια. Δὲν εἶχαν καθόλου φίλους, κι ἀκόμα λιγότερο χρήματα. Ἡ οἰκογένειά τους καὶ ἡ περιουσία τους εἶχαν παραμείνει στὴ Ρωσία, κι ἡ ἐπανάσταση εἶχε παρασύρει τὰ πάντα.

Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, παρότι καλὰ τακτοποιημένοι ἐδῶ καὶ μία εἰκοσαετία στὴ Γαλλία, δὲν εἶχαν μπορέσει νὰ συνηθίσουν οὔτε τὰ ἥθη οὔτε τοὺς ἀνθρώπους. Γνώριζαν κάθε πέτρα τοῦ Παρισιοῦ, ἀλλὰ ἐνιωθάν πῶς δὲν τοὺς ἀνῆκαν διόλου.

– Θὰ πάrouμε τὸ τράμ μέχρι τὸ Τροκαντερό, εἶπε ὁ γιατρός. Ὅστερα θὰ βαδίσουμε λιγάκι.

– Καλά, μὰ θὰ φορέσεις τὸ παλτό σου μὲ τὴ γούνινη ἐπένδυση.

Ἡ Μαρία Λβόβνα εἶχε ὑποχωρήσει χωρὶς δυσἀρέσκεια. Παρ' ὅλους τοὺς φόβους της, τῆς ἄρεσε ἡ μελαγχολικὴ γλυκύτητα τῶν περιπάτων τους. Περπατοῦσαν ἄσκοπα, μιλῶντας ἐλάχιστα. Καὶ τί θὰ εἶχαν ἄλλωστε νὰ ποῦν ὅστερα ἀπὸ μιὰ τόσο πολὺχρονη κοινὴ ζωή; Διαυγεῖς καὶ οἱ δυὸ τους, δίχως ἐπιφυλάξεις ἢ μυστικά, ἦταν ὁ ἓνας προέκταση τοῦ ἄλλου. Όμως ὅλη ἡ ἔντιμη, βαθιά, ποτὲ ἀμφισβητούμενη ἀγάπη τους περπατοῦσε πλάι τους μὲ τ' ἀόρατα πόδια της πάνω στὴ χλόη τῶν κήπων ποὺ τοὺς ἄρεσαν.

Ὁ γιατρὸς σηκώθηκε ἀπὸ τὴν πολυθρόνα του. Ἐλαφρῶς πιὸ κοντὸς ἀπὸ τὴ γυναίκα του, ἦταν φαρδύς. Ἡ πλακουτσωτὴ μύτη του, τὸ χοντρὸ στόμα του, τὰ κρεμαστὰ μουστάκια του τὸν ἔκαναν νὰ μοιάζει μὲ γέρο μογγόλο ἀρχηγό· ὅμως τὸ τεράστιο μέτωπό του ἔκανε γοητευτικὸ τὸ ἄχαρο καὶ ψευδοαυστηρὸ πρόσωπό του. Στὰ κάπως ἄτονα χέρια του ὑπῆρχε μιὰ συγκινητικὴ ἀδυναμία.

Τὸ ἀριστερὸ μάτι του, τελείως τυφλὸ, δὲν ἔλαμπε πιά. Τὸ ἄλλο ποὺ μόλις φαινόταν κάτω ἀπὸ τὸ βαρὺ βλέφαρο, γεμάτο ὑπομονή, σοφία, βρισκόταν ἐπίσης ὑπὸ ἀπειλή, κι ὁ γιατρὸς ἔλεγε καμιά φορὰ μ' ἓνα χαμόγελο ποὺ σὲ πλήγωνε:

– Σὲ λίγο θὰ μπορῶ σὰν τὸν ἀετὸ νὰ κοιτάζω τὸν ἥλιο.

Τὴ στιγμὴ ἐκεῖνη ὅμως δὲν σκεπτόταν τὴν τρομερὴ εὐνοια ποὺ τοῦ ἐπεφύλασσε ἴσως ἡ μοίρα. Γεμάτος ἀπὸ τὸν πόθο νὰ βρίσκεται ἔξω, ἔδειχνε ἄδολη βιασύνη.

– Ἄντε, μαμά, φώναξε, λίγο τσάι, γρήγορα, καὶ φύγαμε.

Ἡ Μαρία Λβόβνα κατευθυνόταν πρὸς τὴν κουζίνα ὅταν χτύπησε τὸ κουδούνι.

Ὁ γιατρὸς καὶ ἡ γυναίκα του ἀλληλοκοιτάχτηκαν.

– Ἄν πρόκειται γιὰ κάποιον ἀσθενή, πὲς πῶς δὲν εἶμαι ἐδῶ, ψιθύρισε. Πραγματικὰ ὑπερβάλλουν. Ἀπὸ τὶς ὀκτῶ δέχομαι ἐπισκέψεις.

– Κι ἂν εἶναι κάποιος μουσαφίρης;

– Τόσο τὸ χειρότερο! Βγαίνουμε ἔξω. Νὰ ἐπανέλθουν ἀπόψε. Δές, ὁ καιρὸς φτιάχνει.

Β΄

Ὁ προθάλαμος ἦταν σκοτεινός. Ἡ Μαρία Λβόβνα δὲν μπόρεσε νὰ διακρίνει τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἐπισκέπτη. Παρατήρησε ἀπλῶς πὺς ἦταν ὑψηλόσωμος καὶ στεκόταν πολὺ κοντὰ στὴ μισάνοιχτη πόρτα, λὲς καὶ τὸ πλατύσκαλο δὲν τὸν ἄφηνε νὰ προχωρήσει.

– Ὁ γιατρὸς δὲν δέχεται, εἶπε ἡ γυναῖκα στὰ γαλλικά.

Καθὼς δὲν πῆρε ἀπάντηση, ἐπανέλαβε τὴν ἴδια φράση στὰ ρωσικά. Τότε ὁ ἄντρας ψιθύρισε:

– Δὲν εἶμαι ἄρρωστος.

Μὲ κοφτὴ, τραχιὰ φωνή, ποὺ μαρτυροῦσε τὴ σφοδρὴ προσπάθεια ποὺ κατέβαλε, πρόσθεσε:

– Θά 'θελα νὰ ζεσταθῶ.

Οἱ λέξεις αὐτὲς φάνηκαν νὰ τὸν λυτρώνουν ἀπὸ τὴν ἀμνηχανία του. Ἐκανε ἓνα βῆμα πρὸς τὰ μπρός, τόσο ἀποφασιστικά ποὺ ἡ Μαρία Λβόβνα παραμέρισε ἄθελά της.

– Θά 'θελα νὰ ζεσταθῶ, ἐπανέλαβε ὁ ἐπισκέπτης μὲ φυσικότερο τρόπο.

Ἡ Μαρία Λβόβνα ποὺ εἶχε πολὺ ὑποφέρει σιωπηλά, ἐκπλησσόταν μὲ δυσφορία.

– Ἐλάτε μαζί μου, εἶπε.

Πέρασαν στὸ σαλόνι. Ἦταν ἓνα στενὸ δωμάτιο ὅπου κυριαρχοῦσαν ταπεινὰ κάποιες ἐπιχρυσωμένες πολυθρόνες, λιθογραφίες, περιοδικὰ γιὰ τοὺς ἐπισκέπτες ἀσθενεῖς κι ἓνα ἐκκρεμὲς πλαισιωμένο ἀπὸ δύο γυναῖκες ποὺ κρατοῦσαν ἄρπες.

Κάρβουνα σιγοσβύνανε στὸ τζάκι.

Ὁ ἄντρας ἔσκυψε πρὸς τὴν πυροστιὰ μὲ τεντωμένα χέρια, καὶ ἡ Μαρία Λβόβνα εἶδε πὺς τοῦ ἔλειπαν δύο δάχτυλα στὸ δεξί του χέρι.

Ἡ πόρτα μισάνοιξε ἀπαλά. Μιὰ γκριζόασπρη γατούλα μπῆκε μέσα, μὲ πλακουτσὸ κεφάλι καὶ μακρὸ τρίχωμα. Ἡ οὐρά της ἀνέμιζε σὰν λοφίο. Προχωροῦσε μὲ καμαρωτὴ περπατησιά, ἀντλώντας τὴ δύναμή της ἀπὸ τὴν πολύτιμη ράτσα της καὶ τὴν τέλεια χάρη της, καὶ πῆγε νὰ καθίσει μπρὸς στὴ φωτιά, κοντὰ στὸν ἐπισκέπτη. Ἡ ταπεινὴ κάμαρα ἔγινε ξαφνικὰ πολυτελής.

Ἡ πνοὴ τῆς ἀνθρακιᾶς διαπερνοῦσε τὸν ἐπισκέπτη καὶ τὴ γάτα μὲ τὴν ἴδια ζωικὴ χλιαρότητα. Δίχως νὰ μιλάει, ἡ Μαρία Λβόβνα τοὺς κοίταζε νὰ ζεσταίνονται.

Τέλος ὁ ἄντρας σκίρτησε.

– Συγγνώμη, εἶπε, ξεχάστηκα.

Ἐπειτα σηκώθηκε πάνω ὁλόρθος, ἐνώνοντας τὶς φτέρνες του καὶ κολλώντας τὰ χέρια του στὰ πλευρά του, καὶ εἶπε:

– Ἐπιτρέψτε μου νὰ σᾶς συστηθῶ: Ἀλεξάντρ Ντιμίτρις Σογκούβ, λοχαγὸς τῆς ἄγριας μεραρχίας¹.

Εἶχε μιλήσει ἀπνευστί, σὰν αὐτόματο, καὶ σὰν καμαρώνοντας ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ ἄκουσμα τοῦ βαθμοῦ του. Μόλις ὅμως μίλησε, δυσφορία σκοτείνιασε τ' ἀνοιχτόχρωμα μάτια του. Ἀκολουθώντας ἡ Μαρία Λβόβνα τὸ βλέμμα τους, πρόσεξε τὰ κατεστραμμένα παπούτσια του, λερωμένα ὡς τοὺς ἀστραγάλους, ποὺ ἓνα πολὺ κοντὸ παντελόνι τοὺς ἀποκάλυπτε τελείως.

Ἡ Μαρία Λβόβνα δὲν ξεγελάστηκε διόλου ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐπίδειξη ἀνέχειας. Πάμπολλοι ἐπαῖτες εἶχαν ἔρθει πρὸς αὐτὴν ὥστε νὰ μὴ διακρίνει ἀμέσως τὴν ποιότητα τοῦ ξεπεσμοῦ τους. Τοῦτος δὲν ζοῦσε καθόλου σύμφωνα μὲ τὴν ἀθλιότητά του, ἡ ὁποία τὸν ἀκολου-

---

1. Μὲ ἄγρια μεραρχία ὁ συγγραφέας ἐννοεῖ τὴ μεραρχία ἐκείνη ποὺ τὴν ἀποτελοῦσαν Κοζάκοι.

θοῦσε σὰν ξένο σῶμα. Τὴ φτειασίδωνε μὲ κυνισμό ἀλλ' ἀδέξια. Καὶ ἡ Μαρία Λβόβνα ἀναρωτήθηκε τί τῆς ἦταν ὀδυνηρότερο νὰ βλέπει: αὐτὴ τὴν ἀκόμη ἔντονη ὑπερηφάνεια ἢ τὴν ἐγκατάλειψη τόσων ἄλλων πραγμάτων.

Τίποτα ἀπὸ τὸν οἶκτο τῆς δὲν φάνηκε στὸ χαμόγελο μὲ τὸ ὁποῖο τοῦ πρότεινε:

– Καθίστε, λοχαγέ, σᾶς παρακαλῶ.

Ἐκεῖνος ἀφέθηκε νὰ γλιστρήσει σὲ μιὰ πολυθρόνα καὶ μάζεψε ἀμέσως τὰ πόδια του ἔτσι ποὺ νὰ κρύβει τὰ παπούτσιά του.

Ἐπese ἀρκετὰ μεγάλη σιωπή.

– Συγχωρήστε με γιὰ λίγο, εἶπε ἡ Μαρία Λβόβνα. Θὰ ξανάρθω.

Εἶχε ξαφνικὰ σκεφεῖ πὼς ἔπρεπε νὰ συμβουλευτεῖ τὸν ἄντρα τῆς. Ἄν ἐκεῖνος ὡς ἄρρωστος ἦταν τὸ παιδί τῆς, παρέμενε γιὰ τὰ ὑπόλοιπα τοῦ βίου ὁδηγός τῆς. Ἡ Μαρία Λβόβνα εἶχε τόσο μεγάλη ιδέα γιὰ τὴν ἐξυπνάδα καὶ τὴ σοφία τοῦ γιατροῦ ποὺ δὲν μποροῦσε ν' ἀποδεχτεῖ ὅτι τοῦ ἦταν ἀνώτερη σὲ κάτι, οὔτε καὶ στὴν καλοσύνη.

Αὐτὴ ἡ πλήρης παραίτησή τῆς δὲν τῆς κόστιζε καμιὰ προσπάθεια, ἀφοῦ θεωροῦσε τὸν ἑαυτὸ τῆς γεννημένο ἀποκλειστικὰ γιὰ νὰ ὑπηρετεῖ καί, καθὼς σὲ ὁλόκληρη τὴ ζωὴ τῆς δὲν σκεφτόταν ποτὲ τὸν ἑαυτὸ τῆς, τῆς φαινόταν φυσικὸ νὰ τὴν κατευθύνουν.

Γ'

Ὁ γιατρὸς ποὺ ἔβρισκε πάντοτε τὶς μέρες πὰρα πολὺ σύντομες, ἦταν σκυμμένος πάνω ἀπ' τὸ βιβλίο του. Ἀκούγοντας τὰ βήματα τῆς Μαρίας Λβόβνα, ρώτησε δίχως νὰ σηκώσει τὸ κεφάλι του:

– Ἔνας ἀσθενής; Ποὺ δὲ βρῆκες τὸ κουράγιο νὰ τοῦ ἀρνηθεῖς; Θὰ τὸν δεχτῶ.

Κατόπιν πρόσθεσε ζωηρὰ καὶ χτυπώντας ἐλαφρὰ μὲ τὸ χέρι του τὴ σελίδα τὴν ὁποία τελείωνε:

– Περιγράφεται ἐδῶ μιὰ ἀνθρωποθυσία στὸ Μεξικό, ἀληθινὰ ἀλλόκοτη. Φαντάσου πὼς θεοποιοῦσαν ἐκεῖνον ποὺ θὰ σκότωναν.

Ἡ Μαρία Λβόβνα κοίταξε τοὺς κυρτοὺς ὠμούς του, τὸ κατακλυσμένο ἀπὸ ἄσπρες τρίχες σβέρκο του, παρατηρώντας γι' ἄλλη μιὰ φορὰ μὲ θαυμασμὸ τὴ νεανικότητα καὶ τὸ πάθος ποὺ ποίκιλλε τὴ φωνή του μόλις τοῦ μιλοῦσε γιὰ γεγονότα ἐκτὸς τῆς ζωῆς.

– Δὲν εἶναι ἓνας ἀσθενής, εἶπε, ἀλλὰ κάποιος δυστυχισμένος.

– Ἄ, τὸ προτιμῶ. Ἔτσι θὰ βγοῦμε ἔξω γρηγορότερα. Δῶσ' του ὅ,τι θελήσει.

Ἡ Μαρία Λβόβνα τοῦ ἔτεινε τὸ χέρι τῆς.

Ὁ γιατρὸς χαμογέλασε, γεγονὸς ποὺ σκόρπισε μεγάλη γλυκύτητα στὸ πρόσωπό του.

– Ἐξακολουθεῖς νὰ μὴν κρατᾷς χρήματα πάνω σου, ἀναφώνησε μὲ τρυφερότητα. Πότε λοιπὸν θὰ καταλάβεις πὼς εἶσαι ἐνήλικη;

Ἐφάξε στὶς τσέπες τοῦ γιλέκου του καὶ εἶπε:

– Δὲν ἔχω φιλά. Τόσο τὸ καλύτερο. Δὲ θὰ μπῶ στὸν πειρασμὸ νὰ φιλομετρήσω τὰ λεφτά μου.

Βγάζοντας ἀπὸ τὸ πορτοφόλι του ἓνα χαρτονόμισμα τὸ ἔδωσε στὴ Μαρία Λβόβνα ποὺ εἶπε:

– Ξέρεις πὼς ἡ Μινὸς ἐπωφελήθηκε γιὰ νὰ πάει στὸ σαλόνι.

Ὁ γιατρὸς σήκωσε τὸ κεφάλι του μὲ συγκίνηση. Ἡ γκριζόασπρη γάτα ἦταν ἡ μεγάλη του ἀδυναμία.

Δ'

Ὁ λοχαγὸς Σογκοῦμπ δὲν πρόσεξε διόλου πὼς ἡ Μαρία Λβόβνα εἶχε ἐπιστρέψει. Στεκόταν στραμμένος πρὸς τὸ παράθυρο, ὄρθιος, ψηλὸς καὶ λεπτός.

Ἡ Μαρία Λβόβνα σκέφτηκε πὼς ὁ ἄγνωστος παρατηροῦσε ἀπλῶς τὸ δρόμο κι ὅμως δὲν τόλμησε νὰ τοῦ μιλήσει. Ὑπῆρχε ἓνα παράξενο τρεμούλιασμα στοὺς ὤμους τοῦ λοχαγοῦ. Στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο εἶχαν ἀναδιπλωθεῖ οἱ ἀγκῶνες του ἔβλεπες ὅτι πίεζε πολὺ δυνατὰ τὸ στέρνο του. Χωρὶς νὰ ξέρει γιατί, ἡ Μαρία Λβόβνα ἀπέστρεψε τὸ βλέμμα της σὰν ἀπὸ ντροπὴ ποῦ εἶχε ἀνακαλύψει αἰφνιδιαστικὰ ἓνα βαθύ, ἓνα ἀπαρabiάστο μυστικό. Εἶχε τὴν ἐντύπωση πὼς ὁ ἄντρας αὐτὸς μὲ τὴ στραμμένη πλάτη τῆς παραδιδόταν ἀσυνείδητα καὶ πὼς δὲν θὰ τὸ συγχωροῦσε αὐτὸ διόλου στὸν ἑαυτὸ της.

Γιὰ μιὰ στιγμή μπῆκε στὸν πειρασμὸ ν' ἀφήσει μόνου τοῦ τὸν λοχαγὸ πού, ἂν καὶ στέκοταν στὸ παράθυρο, ἦταν τώρα πεπεισμένη πὼς δὲν κοίταζε τίποτα.

Ὅμως ἡ γάτα ἔφυγε ἀπ' τὴ φωτιὰ καὶ πῆγε νὰ τριφεῖ στὸ κάτω μέρος τοῦ φορέματός της καὶ νιαούρισε σιγανά.

Ὁ λοχαγὸς στράφηκε ἀπὸτομα, θέλησε νὰ σκουπίσει δύο δάκρυα σταματημένα στὶς ἄκρες τοῦ ὠχροῦ στόματός του, ἀλλὰ κατάλαβε πὼς ἦταν πιὰ ἀργά.

Τὸ σακατεμένο του χέρι σταμάτησε στὸ ὕψος τοῦ λαιμοῦ του καὶ βάλθηκε νὰ τρίβει μηχανικὰ τὸ γιὰ τὸ ἐπενδύτη του. Θέλησε νὰ μιλήσει, νὰ βρεῖ ἓνα ἀστεῖο νὰ πεῖ, ὅμως ξαφνικὰ τὸν ἔλουσε ἓνα τόσο λυπημένο βλέμμα ποῦ δὲν ἐνίσωσε πιὰ οὔτε ντροπὴ οὔτε μεταμέλεια ποῦ τὸν εἶχαν δεῖ νὰ κλαίει. Ἀπεναντίας αἰσθάνθηκε βαθιὰ γλυκύτητα, μιὰ γλυκύτητα παιδικὴ ποῦ μεθοῦσε μὲ τὴ δική του τὴν ἀδυναμία καὶ ἀνημπορία.

Μὲ φωνὴ πληγωμένου παιδιοῦ εἶπε:

– Καταλαβαίνετε, δὲν εἶν' ἔτσι; Αὐτὴ ἡ εὐθυμία, αὐτὴ ἡ Κυριακή, αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἀναπαύονται... Γιατί, γιατί;

Ἡ Μαρία Λβόβνα ἀποκρίθηκε χαμηλόφωνα:

– Ἀκόμα καὶ γιὰ μᾶς ποῦ βρισκόμαστε ἐδῶ ἀπὸ χρόνια, τὸ ἴδιο εἶναι.

Εἶχε ὑπερβάλλει τὸ αἶσθημα τῆς μοναξιάς της, πραγματικὸ ἀλλὰ ἐξασθενημένο ἀπὸ τὴν τριβὴ τοῦ χρόνου, γνωρίζοντας πὼς τίποτα δὲν μποροῦσε νὰ παρηγορήσει περισσότερο τὸν λοχαγὸ ἀπὸ τὸ νὰ μοιραστεῖ τὸ βάσανό του. Ἐξάλλου τοῦτο ἐπέτρεπε στὴ Μαρία Λβόβνα ν' ἀναβάλλει γιὰ λίγο τὴ χειρονομία ἐλεημοσύνης ποὺ θὰ ἔκανε καὶ ποῦ τῆς φαινόταν ξαφνικὰ δύσκολη, σχεδὸν ἀδύνατη.

Τὸ τσαλακωμένο μὲς στὴ φούχτα της χαρτονόμισμα τὴν ἔκαιγε. Πὼς νὰ τὸ τείνει στὸν ἄντρα αὐτὸν ποὺ δὲν μιλοῦσε παρὰ γιὰ ἀποκαρδιωμένο ἠθικό;

Ἐπρεπε ὥστόσο νὰ βιαστεῖ. Καταλάβαινε ὅτι, παρατείνοντας τὴ συνομιλία τους, ὕφαινε μαζί του μιὰν οἰκειότητα ποὺ καθιστοῦσε τὴν ἐλεημοσύνη της ἀκόμα πιὸ ὀδυνηρή, πιὸ ταπεινωτικὴ. Κι ἄλλωστε μήπως δὲν περίμενε ὁ ἄντρας της μὲ συγκινητικὴ ἀνυπομονησία τὴ στιγμή τοῦ περιπάτου τους;

– Λοχαγέ, εἶπε δειλά, νὰ κάτι ποὺ θὰ μπορέσει νὰ σᾶς βοηθήσει κάπως.

Τὸ χέρι της ἔκανε μιὰ ἀδέξια κίνηση πρὸς τὸν Σογκούμπ, ἀλλὰ τὸ ξαναχαμήλωσε ἀμέσως. Ὁ λοχαγὸς εἶχε ὀπισθοχωρήσει τόσο ἀπὸτομα ποῦ τὸ κεφάλι του χτύπησε στὸ τζάμι. Κόκκινες κηλίδες ζωντάνευαν τὰ ὑγρά ἀκόμη μάγουλά του. Τὸ πρόσωπό του δὲν ἔδειχνε οὔτε θυμὸ οὔτε ἀναστάτωση παρὰ μιὰν ἀπελπισμένη καθικέτευση.

– Φτάνει πιὰ, ὄχι! ψιθύρισε. Δὲν εἶναι αὐτὸ ποὺ ἤθελα. Πιστέψτε με.

Σταμάτησε κοντονασάινοντας σὰν ὕστερα ἀπὸ ἀπότομη ἀνηφορία, καὶ συνέχισε:

– Μὴν προσβάλλετε, γιὰ τ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ! Καταλαβαίνω, τό 'χετε συνήθειο. Ἐγὼ ὅμως ὄχι... Ὅχι ἀκόμη, τουλάχιστον. Εἰλικρινά, ἤθελα νὰ ζεσταθῶ. Δὲν ἦταν ὑπεκφυγή. Νὰ ζεσταθῶ. Αὐτὸ εἶναι ὅλο. Δὲν λέω ψέματα. Τὸ βλέπετε καλά.

Χωρὶς νὰ περιμένει ἀπάντησή της, ὁ λοχαγὸς συνέχισε καθὼς πιεζόταν ἀπὸ τὴν ἔγνοια νὰ δώσει ἐξηγήσεις γιὰ νὰ διαλύσει μιὰν ἀμφιβολία ποὺ τὴ θεωροῦσε ἀκόμη ὑπαρκτὴ καὶ ποῦ τὸν βασάνιζε:

– Πέθαινα ἀπὸ τὸ κρύο ἔκανε καὶ παγωνιὰ τὴ νύχτα. Περνώντας λοιπὸν μπρὸς ἀπὸ τὸ σπίτι σας, σὰν εἶδα τὴν ταμπέλα ἐνὸς ρώσου γιατροῦ, δὲν μπόρεσα νὰ συγκρατηθῶ.

Μὲ τέτοια ὄρεξη γιὰ ζέστη, γιὰ εἰρήνη!... Δὲν ἔχω κανένα οἰκεῖο μέρος ἐδῶ... Ἀλλὰ λεφτά, ὄχι, ὄχι, ὄχι ἀκόμη...

Ἡ Μαρία Λβόβνα ἔσφιξε ἐντονότερα τὴ φούχτα τῆς σὰν νὰ 'θελε μ' αὐτὴ τὴν πίεση νὰ λιώσει τὸ χαρτονόμισμα. Ὁ Σογκούμπ δὲν ἄκουσε τὸ ἀνεπαίσθητο τσαλάκωμα τοῦ χαρτιοῦ, ποὺ ὅμως φάνηκε στὴ Μαρία Λβόβνα τρομακτικὰ ἡχηρό, νὰ γεμίζει τὸ δωμάτιο μὲ προσβλητικὸ θόρυβο. Εἶπε πολὺ βιαστικά:

– Ἀναπαυθεῖτε πλάι στὴ φωτιά, Ἀλεξάντρ Ντιμίτρις.

Ὁ λοχαγὸς ὑποκλίθηκε, ὠθούμενος ἀπὸ ἀπέραντη εὐγνωμοσύνη. Πάει πολὺς καιρὸς ποὺ δὲν εἶχε ἀκούσει νὰ τὸν φωνάζουν μὲ τ' ὄνομά του, σὰν τοὺς ἄλλους, ποὺ ἀποτελοῦν μέρος μιᾶς συγκεκριμένης ὁμάδας, σὰν κάποιον ἄνθρωπο ποὺ τὸν γινώριζαν, ποὺ εἶχε οἰκογένεια, φίλους. Τὸ αἷμα του κύλησε πιδὲ ἐλεύθερα στὶς φλέβες του κι ἀναφώνησε:

– Εὐχαριστῶ, δὲν κρυώνω πιὰ καθόλου.

Αὐτὴ ἡ ἀπάντησή του τὸν κατέθλιψε. Γιατὶ, ἀφοῦ εἶχε ἐπιτύχει τὸ στόχο, ὁ ὁποῖος τὸν εἶχε ὠθήσει, παρὰ τὴ θέλησή του, πρὸς αὐτὴ τὴν κατοικία, κι ἀφοῦ τὸ βεβαίωνε αὐτό, ποιὸν λόγο εἶχε νὰ παρατείνει μιὰν ἐνοχλητικὴ ἐπίσκεψη; Ἔπρεπε νὰ φύγει. Καὶ φοβόταν τόσο πολὺ τὸ δρόμο, τὴν ἄγνωστη κίνησή του, αὐτὰ τὰ χιλιάδες πρόσωπα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα κανένα δὲν μποροῦσε νὰ τοῦ χαμογελάσει, οὔτε καὶ νὰ τὸν ἀναγνωρίσει!

Μονάχα τότε κατάλαβε πῶς τὸ σκοτεινὸ τοῦ ἔνστικτο τὸν εἶχε κάνει νὰ ἀναζητήσει περισσότερο μιὰν ἐστία, ἔστω καὶ πρόσκαιρη, παρὰ μιὰ φωτιά. Αὐτὴ ἦταν ἡ ἀληθινὴ ἐλεημοσύνη ποὺ ἀποζητοῦσε.

Πῶς ὅμως νὰ ἐκφράσει αὐτὴ τὴν ἀχαλίνωτη, ἄθλια λαχτάρα; Μιὰ τέτοια παράκληση δὲν γινόταν διόλου νὰ διατυπωθεῖ.

Ἀπλωσε τὸ χέρι του πρὸς τὸ ράκος ποὺ τοῦ χρησίμευε γιὰ καπέλο, ὅμως ἡ σκέψη τοῦ νὰ βυθιστεῖ καὶ πάλι μέσα στὸ πλῆθος κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀξιοθρήνητο κάλυμμα τοῦ κεφαλιοῦ τοῦ φάνηκε πάρα πολὺ σκληρὴ. Τί νὰ 'βρισκε γιὰ νὰ μείνει ἓνα ἀκόμη λεπτό, ἓνα δευτερόλεπτο, σ' αὐτὸ τὸ μπανάλ σαλόνι ποὺ τοῦ εἶχε γίνει φρικτὰ ἀγαπητό;

Χωρὶς νὰ κοιτάξει τίς λιθογραφίες, ποὺ μὲς στ' ἀποχρυσωμένα κάδρα τοὺς ἀπεικονίζουν μ' ἀδέξιο τρόπο κάτι ἡθικοπλαστικὰ θέματα, ψιθύρισε:

– Μ' ἀρέσουν πολὺ αὐτὲς οἱ ζωγραφιές.

Πρὶν προλάβει ν' ἀποσώσει αὐτὸ τὸ ἀξιοθρήνητο ἐγκώμιο, ἡ Μαρία Λβόβνα εἶχε μαντέψει τίς προθέσεις τοῦ λοχαγοῦ. Ὅμως δίσταζε ἀνάμεσα στὴν ἐπιθυμία τῆς ἀπὸ τὴ μιὰ νὰ προσφέρει σ' αὐτὸ τὸν ἄντρα τὴν ταπεινὴ χαρὰ ποὺ ἐπαιτοῦσε κι ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ στενοχώρια τῆς ποὺ θὰ στεροῦσε στὸν ἄρρωστο κι ἐξουθενωμένο ὕστερα ἀπὸ μίαν ἐβδομάδα μόχθου ἄντρα τῆς, τὸν περίπατο ποὺ τόσο τοῦ ἄρεσε.

Στὴν καρδιά τῆς, ποὺ θὰ 'θελε νὰ συνδράμει τὸν καθένα τους, ὑπῆρξε σύντομη, μὰ ζωερὴ, πάλι. Μὲ τὴ φράση του, ἐπικράτησε ὁ λοχαγός.

– Πρέπει νὰ μὲ συγχωρήσετε πάλι, εἶπε ἡ Μαρία Λβόβνα. Πρέπει νὰ πάω νὰ ἐτοιμάσω τὸ τσάι. Θὰ μᾶς κάνετε τὴ χαρὰ νὰ τὸ πάρετε μαζί μας;

– Ὅχι, θὰ σᾶς ἐνοχλήσω... Ἀληθινὰ δὲν ξέρω...

Ὅμως φοβήθηκε τόσο πολὺ μήπως γινόταν δεκτὴ ἡ ἀντίρρησή του, ὥστε δὲν τελείωσε τὴ φράση του καὶ κάθισε.

Ε΄

– Εἶναι ἀκόμη ἐδῶ; ρώτησε ὁ γιατρὸς λίγο ἀνυπόμονα. Δὲ θὰ βγοῦμε λοιπὸν ἔξω...

Σταμάτησε γιὰτὶ ὁλόκληρο τὸ συνήθως τόσο ἥρεμο πρόσωπο τῆς γυναίκας του τὸ διαπερνοῦσε μιὰ ἀναμφίβολα ἀνεπαίσθητη συγκίνηση, ποὺ ὅμως αὐτός, συνηθισμένος στὸ φρικίασμα τοῦ καθενὸς χαρακτηριστικοῦ του, τὴ μάντευε φλογερῇ.

– Κοίτα, δὲν πρέπει νὰ μοῦ κακιώνεις, εἶπε ἡ Μαρία Λβόβνα. Τὸν προσκάλεσα νὰ

πάρει τὸ τσάι μαζί μας.

Καθὼς ὁ ἄντρας τῆς ἀνασῆκωνε ἀδιάφορα τοὺς ὤμους του, ἐκεῖνη συνέχισε πιεστική:
– Τὸ ξέρω καλὰ πὼς αὐτὸ θὰ μᾶς καθυστερήσει λίγο. Ἄν ὅμως τὸν ἄκουγες, τὸν ἔβλε-
πες! Δὲν εἶναι σὰν τοὺς ἄλλους. Ἐγκαταλειμμένος, χαμένος, χρειάζεται φιλία, φοφάει
γι’ αὐτό.

Θυμήθηκε πὼς ἔσφιγγε ἀκόμη στὴ φούχτα τῆς τὸ χαρτονόμισμα ποὺ τῆς εἶχε δώσει ὁ
ἄντρας τῆς.

– Βλέπεις, εἶπε δίνοντάς του το, τὸ ἀρνήθηκε. Δὲν εἶναι ἓνας τυχαῖος κακομοίρης.

Ὁ γιατρὸς ἔκλεισε τὸ βιβλίο του κι ὕστερα ἀπὸ μεγάλη παύση εἶπε:

– Καημένη μου, μαμά, εἶσαι ἀδιόρθωτη!

Ἐκεῖνη δὲν ἔνιωσε πόσος θαυμασμὸς κυρόταν πίσω ἀπ’ αὐτὴν τὴ φαινομενικὴ μομφή.
Χαρούμενη ποὺ εἶδε τὸν ἄντρα τῆς νὰ δέχεται, ἔσκασε ἓνα νεανικὸ χαμόγελο· κι ἐκεῖνος,
ντροπιασμένος ποὺ εἶχε διστάσει, εἶπε κατσούφικα:

– Θὰ καταλήξεις νὰ μὲ κάνεις κι ἐμένα τόσο ἀφελή σὰν κι ἐσένα. Θὰ τοῦ κρατήσω
παρέα τοῦ προσκαλεσμένου σου.

Ὁ γιατρὸς φοβόταν ν’ ἀντιμετωπίσει τὴν ἀθλιότητα ποὺ τὸν περίμενε στὸ σαλόνι.
Τοῦτο δὲν ὀφειλόταν διόλου στὴν ἐκ μέρους του ἔλλειψη καλοσύνης. Ἐναν συνήθη κακο-
μοίρη ἤξερε πὼς νὰ τὸν μεταχειριστεῖ. Ἀλλὰ τοῦτος ἐδῶ ὑπέφερε περισσότερο ἀπὸ τὸν
ἐξευτελισμὸ παρὰ ἀπὸ τὴν ἀνέχειά του, κι ὁ γιατρὸς εἶχε πολὺ ξύπνιο πνεῦμα, πάρα πολὺ
κριτικὴ εὐαισθησία ὥστε νὰ μὴ συμεριζεῖται μιὰν ἀμηχανία ποὺ τὸν παρέλυε. Λογάριασε
γιὰ μιὰν ἀκόμα φορὰ πόσο ὀχληρὴ ἦταν γιὰ τὶς πράξεις πίστεως, φιλανθρωπίας, ἀφοσίωσης,
ἢ νόησης.

Καθὼς ἀναλογιζόταν ὅλ’ αὐτά, ἔτεινε τὸ χέρι του στὸν Σογκούμπ. Ὁ λοχαγὸς εἶχε
ἀνασηκωθεῖ. Ἡ εὐτυχισμένη ἄφηση στὴν ὁποία εἶχε βρεθεῖ μετὰ τὴν ἀναχώρηση τῆς Μα-
ρίας Λβόβνα ἦταν ἀκόμη ἀποτυπωμένη στὸ ἰσχνὸ του πρόσωπο. Ὡστόσο ἡ χαλάρωση τῆς
ἀνάπαυσης ἐγκατέλειπε ἤδη τὰ μάτια του.

Ὁ λοχαγὸς Σογκούμπ βρισκόταν ἐνώπιον ἐνὸς ἄντρα, κι ὁ ἄντρας αὐτὸς μπορεῖ νὰ
ἦταν ἡλικιωμένος καὶ νὰ ἦταν πολὺ ταπεινὸς ντυμένος, κι ὁ τρόπος ποὺ ὑποδεχόταν μπορεῖ
νὰ ἦταν ὅσο γινόταν καὶ μὲ τὸ παραπάνω καλόβολος, ὅμως δὲν μποροῦσε ν’ ἀφθεῖ ἐνώ-
πιόν του στὴν ἀδυναμία του. Ἐνα εἶδος ἀρσενικοῦ ἀνταγωνισμοῦ τὸν ἔκανε νὰ σκληρύνει
τὴ στάση του καὶ μάλιστα γιὰ μιὰ στιγμὴ αἰσθάνθηκε ὑπερήφανος, ἂν καὶ μὲ ρημαγμένο
κορμί, ν’ ἀντιπαραθέσει ἓνα νεανικὸ στέρνο, ὑγιεῖς μῦες σ’ ἐκεῖνον ποὺ τοῦ πρόσφερε
μιὰ ταπεινωτικὴ φιλοξενία.

Ἐχοντας ὥστόσο ὁ γιατρὸς αἰσθανθεῖ στὸ χέρι του μιὰ πίεση παράξενα ἀτελή, εἶδε τὸ
τραῦμα ἀπὸ τὰ δύο δάχτυλα ποὺ ἔλειπαν, κι εὐτυχῆς ποὺ βρῆκε σ’ αὐτὸ μιὰ φυσικὴ
εὐκαιρία γιὰ ν’ ἀνοίξει συζήτηση, ρώτησε:

– Ἐνας τραυματισμός;

– Ὅχι, ἀπάντησε ὁ Σογκούμπ, δὲ μοῦ τὰ πῆρε ὁ πόλεμος ἀλλὰ ἓνα ἐργοστάσιο, ὅπου
δούλεψα στὴ Βιέννη. Ὁ πόλεμος μ’ ἔπληξε μονάχα ἐδῶ...

Ἐδειξε τ’ ἀριστερό του πόδι.

– Κι οἱ μπόλσεβίκοι ἐδῶ...

Ἐδειξε τὸ στῆθος του.

– Ἡ πληγὴ ἀπὸ τοὺς ἐρυθροὺς δὲν βρῆκε τὸ χρόνο νὰ ἐπουλωθεῖ πλήρως, συνέχισε.
Ὅταν κάνω μιὰ κάπως ζωνερὴ κίνηση, ἀνοίγει.

– Θέλετε νὰ τὴν κοιτάξω;

Ἡ φωνὴ τοῦ γιατροῦ εἶχε πάρει ἀντανάκλαστικά τὸν πατρικό, συνάμα φιλικὸ καὶ κα-
τσούφικο ἐκεῖνο τόνο, γιὰ τὸ ὁποῖο τὸν ἀγαποῦσαν οἱ ἀσθενεῖς του τόσο πολὺ.

Τὸν λοχαγὸ Σογκούμπ τὸν ἄγγιξε αὐτό.

– Μετὰ χαρᾶς, γιατρέ, ἂν αὐτὸ δὲ σᾶς στενοχωρεῖ καθόλου, εἶπε. Θὰ σᾶς ὁμολογήσω

ὅτι πότε-πότε ἡ πληγὴ αὐτὴ μ' ἀνησυχεῖ.

Πῆγε νὰ ξεκουμπώσει τὸν ἐπενδύτη του, ὅταν τὰ δάχτυλά του ζουπίχτηκαν στὰ κουμπιά.

– Κατὰ βάθος δὲν ἀξίζει τὸν κόπο, ψιθύρισε ἐκνευρισμένος ξαφνικά. Ξέχασα ὅτι δὲ μὲ πονάει πιά ἐδῶ κι ἔξι μῆνες.

Ὁ γιατρὸς δὲν ἐπέμεινε. Εἶχε διακρίνει ἓνα κουρελιασμένο πουκάμισο. Ὅμως ἡ στενόχωρη ἀμνηχανία ποὺ τὴν αἰσθανόταν τόσο ἔντονα καὶ ποὺ μιὰ αἴσια ἀρχὴ συζήτησης ἔμοιαζε νὰ τὴν εἶχε παραμερίσει, τοὺς βάραινε. Καθὼς δὲν διέθετε διόλου τὴν ὀρμητικὴ ἀμεσότητα τῆς γυναίκας του γιὰ νὰ τὴ σπάσει, ἀναζητοῦσε μὲ μεγάλη ὀξυδέρκεια λόγια ποὺ νὰ μὴν ἦταν τραυματικά.

Ἡ γάτα ἤρθε νὰ τὸν βγάλει ἀπ' τὴ δυσκολία του, πηδώντας ἀπότομα πάνω στὰ γόνατα τοῦ λοχαγοῦ. Αὐτός, χαϊδεύοντας μὲ τὸ σακατεμένο του χέρι τὸ ζεστὸ κεφάλι τῆς, εἶπε χαμογελώντας:

– Εἶναι πολὺ ὁμορφη.

Σώπασαν καὶ πάλι, χωρὶς ὅμως δυσφορία. Μιὰ ἡλιαχτίδα κοιμόταν φαρδιὰ πλατιὰ πάνω στὸ χαλί. Ὁ γιατρὸς δὲν μπόρεσε νὰ κατανικήσει κάποια δυσαρέσκειά του.

Σὲ λίγο τοὺς κάλεσε ἡ Μαρία Λβόβνα.

ΣΤ'

Στὴν τραπεζαρία ἔκανε ἀκόμα μεγαλύτερη ζέστη. Μία μαντεμένια σόμπα θορυβοῦσε νωχελικὰ καὶ πάνω στὸ τραπέζι τραγουδοῦσε ἓνα σαμοβάρι.

– Πόσο δίκιο ποὺ εἶχατε νὰ τὸ κρατήσετε, ἀναφώνησε ὁ Σογκοῦμπ. Ἐνα σαμοβάρι! Κι ὅμως εἴστε παλιοὶ Παριζιάνοι, δὲν εἶν' ἔτσι;

– Ὅχι παραπάνω ἀπὸ εἴκοσι χρόνια, εἶπε ὁ γιατρός. Φύγαμε μὲ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1905², ἐξόριστοι.

– Ἀχ ναί!... μουρμούρισε ὁ λοχαγός.

Μιὰ σκιά πέρασε πάνω ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικά του.

Ὁ γιατρὸς δὲν χρειάστηκε νὰ ἐμβαθύνει περισσότερο. Ὁ Σογκοῦμπ μισοῦσε ὅλους ἐκείνους ποὺ, εἴτε ἀπὸ κοντὰ εἴτε ἀπὸ μακριά, εἶχαν ἐπιτεθεῖ στὸ παλαιὸ καθεστῶς. Ὁ γιατρὸς θυμῆθηκε τὴν καταφρόνια, τὴν ὁποία εἶχε κι ὁ ἴδιος νιώσει, στὰ χρόνια τῆς νιότης του, γιὰ τοὺς προνομιοῦχους ποὺ τώρα ἐξιλεώνονταν. Χαμογέλασε μὲ γεμάτη ἐπιείκεια τρυφερότητα γιὰ τ' ἄλλοτινά του πάθη. Ἦξερε πὼς ἦταν εὐγενῆ· τὰ ἀγαποῦσε πάντοτε, μὰ δὲν τὰ πίστευε.

– Ἄς εἶναι, λοχαγέ, μὴ σκεφτόμαστε πιά τὴν πολιτικὴ, εἶπε. Εἶμαι ἐξόριστος ἀπὸ τὸ 1905. Ἐσεῖς ἀπὸ τὸ 1925³. Εἴμαστε πάτσι.

Ἡ Μαρία Λβόβνα σερβίρισε τὸ τσαί ποὺ εἶχε ὠραῖο χρῶμα· ὕστερα ἔσπρωξε πρὸς τὸν Σογκοῦμπ φέτες μαῦρο ψωμὶ καὶ τὸ βούτυρο.

Ἐκεῖνος βάλθηκε νὰ τρώει. Ἡ ἔγνοια του νὰ συγκαλύψει τὴν πείνα του τοῦ χαλοῦσε τὴ χαρὰ νὰ τὴ χορτάσει.

Χωρὶς τὴν παρουσία τοῦ γιατροῦ, θὰ εἶχε θαρραλέα πέσει μὲ τὰ μοῦτρα στὸ φαῖ, μὰ ἡ παρουσία ἑνὸς ἀντρα, ὁ ὁποῖος ἐπιπλέον συγκαταλεγόταν μεταξὺ τῶν ταξικῶν ἐχθρῶν του, τὸν ἔκανε ἰδιαίτερα εὐέξαπτο. Λίγο-λίγο ἐντούτοις αὐτὴ ἡ ἀδιαλλαξία του διαλυόταν ὑπὸ τὸ βλέμμα τῆς Μαρίας Λβόβνα.

2. Ὁ Ρωσοῖαπωνικὸς πόλεμος (1904-1905) ἀποτέλεσε καταστροφὴ γιὰ τὴ Ρωσία καὶ εὐνόησε τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1905. Ὁ τσάρος Νικόλαος Β', ἀφοῦ προέβη σὲ φιλελεύθερες παραχωρήσεις, ἐπανῆλθε στὴν αὐταρχικὴ διακυβέρνηση.

3. Τὸ 1925 ὑπῆρχαν ἀκόμη στὴ Ρωσία θύλακοι ἀντίστασης κατὰ τῶν Μπολσεβίκων.

Κι ἔπειτα τὸ δωμάτιο ἦταν τόσο χλιαρό, τόσο κλειστό, τόσο εὐμενὲς πρὸς αὐτόν. Ὁ χρόνος καὶ ἡ ἀθλιότητα ἀναστέλνανε τὴν ἄγρυπνη δράση τους ἀνάμεσα στοὺς τοίχους αὐτοῦς, ὅπου δύο κουρασμένες ψυχὲς ἀποτελεῖωναν μελαγχολικὰ ἀλλὰ μὲ ἀξιοπρέπεια τὸν βίο τους.

Ὁ λοχαγὸς Σογκοῦμπ αἰσθάνθηκε πολὺ ἥρεμος, πολὺ ἀγνός, ὅπως στὸ κατώφλι τοῦ ὕπνου καὶ τοῦ θανάτου. Λέξεις ποὺ δὲν τὶς ἤλεγχε τοῦ ξέφευγαν.

– Τί καλὰ ποὺ εἶναι, Θεέ μου! Ἐσεῖς δὲν μπορείτε νὰ ξέρετε. Ὅστερα ἀπὸ μιὰν ἀπαίσια νύχτα, νὰ βρίσκεσαι ἐδῶ!

Στύλωσε τὰ μάτια του ὦρα πολλὰ στὰ δύο πρόσωπα ποὺ εἶχαν μὲ προσοχὴ στραφεῖ πρὸς αὐτόν, ἔσκυψε τὸ κεφάλι του καὶ ξανάρχισε:

– Ἐφτασα τὴν περασμένη Πέμπτη μὲ ἐλάχιστα χρήματα στὴν τσέπη. Χθὲς δὲν εἶχα πιά τίποτα. Οὔτε δουλειά. Τὴ μέρα, βολεύεσαι ἀκόμη. Ὑπάρχουν τὰ μουσεῖα. Ἀλλὰ τὴ νύχτα, ὅταν ὅλα κλείνουν, ποῦ νὰ πᾶς; Ἀπὸ παγκάκι σὲ παγκάκι, ἀπὸ δρόμο σὲ δρόμο. Μὲ τὸ φόβο τῆς ἀστυνομίας, γιατί δὲν ἔχω χαρτιά πάνω μου. Κι ἔκανε κρῦο, πολὺ κρῦο! Δὲν εἶχα ποτέ μου τόσο ξεπαγιάσει.

Ὁ γιατρὸς καὶ ἡ γυναίκα του δὲν τολμοῦσαν ν' ἀλληλοκοιταχθοῦν. Ὁ δύστυχος ἐμφανῶς ξεχνοῦσε πῶς τὴν ἴδια ἐτούτῃ νύχτα θὰ ἔπρεπε νὰ ξαναβρεθεῖ στοὺς δρόμους. Γιὰ νὰ μὴν τοῦ ἀφήσει ὁ γιατρὸς τὸ χρόνο νὰ φοβηθεῖ τὴν ἀμείλικτη προοπτικὴ, ἀναφώνησε:

– Ὅμως καὶ στὸν πόλεμο ὁ χειμῶνας ἦταν ἐπίσης τραχύς.

– Ἀναμφίβολα, ἀποκρίθηκε ὁ Σογκοῦμπ μὲ ζωηρότητα. Ἀλλὰ ἡμουν ζεστὰ ντυμένος κι οἱ ἄγριοί⁴ μου μὲ φρόντιζαν.

– Ἦσασταν στὴ μεραρχία τους;

– Μὰ ναί, γιατρέ! Καὶ στὸ πιὸ ὑπερήφανο σύνταγμα. Τὸ πιὸ γενναῖο. Δὲν ἔπρεπε νὰ φοβᾶσαι γιὰ νὰ διοικεῖς σ' αὐτό. Ξέρετε ποιὸς ἦταν ὁ μόνος τρόπος γιὰ ν' ἀποκτήσεις τὰ πάντα ἀπ' τοὺς στρατιῶτες σου; Νὰ παραμείνεις ὀρθίος κάτω ἀπὸ τὸν καταιγισμό τῶν μυδραλιοβόλων, ἐνῶ οἱ ἄντρες ξάπλωναν καταγῆς. Καὶ τότε ἔλεγαν: «Εἶναι ἓνας ἀρχηγός, ἓνας τζιγκουίτ»⁵. Καὶ τότε μπορούσες νὰ τοὺς κάνεις νὰ καταλάβουν ἓνα πυροβολεῖο μὲ ἄδεια χέρια.

Ὁ γιατρὸς πίεσε τὸν λοχαγὸ καὶ μ' ἄλλες ἐρωτήσεις:

– Τοὺς ἀγαπούσατε πολὺ αὐτοὺς τοὺς ὀρεσίβιους, δὲν εἶν' ἔτσι; Μὰ τοὺς γνωρίζατε καλὰ;

– Ἀστειεύεστε, γιατρέ! Πέρασα τέσσερα χρόνια στὸν Καύκασο. Μιὰ θαυμάσια χώρα! Τί ὠραία ποὺ ἦταν ἡ ζωὴ ἐκεῖ! Τὰ φρούτα τσάμπα, τὸ κρασί τσάμπα, ὑπέροχες κοπέλες, ἄλογα ποὺ δὲν εἶχαν τὸ ταίρι τους. Πηγαίναμε καμιὰ φορὰ σ' ἐκστρατεία, γιατί τὸ ἀγνοεῖτε ἴσως πῶς ὑπῆρχαν ἀκόμη ἐξεγερμένες φυλές. Ὅμως ἀγέρωχοι ἐχθροί! Εὐχαριστιόσουν νὰ τοὺς πολεμᾶς.

Πῆρε μεγάλες ἀνάσες μὲ τὸ στῆθος τεντωμένο καὶ τὸ λαιμὸ ἴσιο μὲ τέτοιο πολεμικὸ ὕφος παρ' ὅλα τὰ κουρέλια του, ποὺ ὁ γιατρὸς τὸν φαντάστηκε νὰ φοράει τὴ τσερκέσκα⁶ ζωσμένη μὲ φυσιγγία καὶ νὰ σκύβει μὲ τὴ λυγερὴ μέση του πάνω στὴν τραχηλιὰ ἐνὸς ἄγριου ἀλόγου.

Ὁ Σογκοῦμπ ἔτρωγε πιά λαίμαργα μὲ μεγάλες μπουκιές. Τὰ χεῖλη του ἔκαναν κινήσεις ἀρπακτικοῦ ζώου. Ἡ Μαρία Λβόβνα τὸν ἀκουγε λίγο, ἀλλὰ τὸν σερβίριζε ἀδιάκοπα. Ἐκεῖνος τὴν εὐχαριστοῦσε χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται καθὼς εἶχε τελείως κατακλυστεῖ ἀπὸ πάρα πολὺ ὠραῖες εἰκόνες.

4. Μὲ τὸ χαρακτηρισμὸ ἄγριοι ἐξυπακούονται οἱ Κοζάκοι.

5. Γενναῖος ἱππέας τοῦ Καυκάσου καὶ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας.

6. Μακρὸ ἀμπέχονο τῆς ἐθνικῆς στολῆς τῶν Τσερκέζων (Κιρκασιῶν), ποὺ εἰσῆχθη στὸν ρωσικὸ στρατὸ ὡς στολὴ τῶν Κοζάκων τοῦ Καυκάσου ποὺ μιμήθηκαν καὶ τὸν τρόπο ποὺ ἵππευαν οἱ Τσερκέζοι.

– “Όχι, γιατρέ, ἀναφώνησε, οὔτε ποὺ μπορεῖτε νὰ ὑποφιαστεῖτε τί ἦταν ἐκείνη ἡ γῆ! Καὶ τόσο παλαιά, τόσο παλαιὰ συνάμα. Σκεφτεῖτε πὼς ὑπάρχουν ἀκόμη, σὲ πόλεις σκαρφαλωμένες κοντὰ σὲ ἀετοφωλιές, ἡλιολάτρες.

Ὁ γιατρὸς στράφηκε ξαφνικὰ ὅλο πάθος πρὸς τὴ Μαρία Λβόβνα.

– Ἀκοῦς, εἶπε, τ’ ἀκοῦς, μαμά, ὅπως στὸ Μεξικό! Ἡλιολάτρες!

Αὐτὴ ἡ τελευταία λέξη τὸν ἔκανε νὰ στρέφει τὸ βλέμμα του πρὸς τὸ παράθυρο. Οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλιοβασιλέματος τὸ διαπερνοῦσαν μόλις καὶ μετὰ βίας.

Ὁ γιατρὸς σκέφτηκε πὼς θὰ ἔπρεπε νὰ περιμένει μιὰν ὀλόκληρη ἐβδομάδα γιὰ νὰ ξαναμπορέσει νὰ βγεῖ ἔξω. Ἡ θυσία τοῦ φάνηκε πολὺ μεγάλη.

– Κι ἐγὼ ἐπίσης λατρεύω τὸν ἥλιο, εἶπε καλοκάγαθα. Τοῦτο ἀναμφίβολα ὀφείλεται, λοχαγέ μου, στὸ ὅτι εἶμαι τόσο γέρος ὅσο οἱ Καυκάσιοί σας ἢ οἱ Ἀζτέκοι μου. Μὴ μοῦ κακιώσετε ποὺ θὰ σᾶς ἐγκαταλείψω. Σᾶς ἀφήνω σὲ καλὰ χέρια.

Ἡ γυναίκα του τὸ βοήθησε νὰ ντυθεῖ, ὕστερα ὁ Σογκοὺμπ ἄκουσε τὸν ἥχο ἐνὸς φιλιοῦ.

Ζ΄

Ἡ Μαρία Λβόβνα ἐπέστρεψε συλλογισμένη. Δὲν τῆς ἄρесе καθόλου ποὺ ὁ γιατρὸς θὰ ἔβγαινε μόνος του, μὲ τὴν ἀσθενεία του καὶ τὴν ἀφηρημάδα του, στοὺς δρόμους. Βλέποντας ὡστόσο πὼς ὁ λοχαγὸς δὲν ἔτρωγε πιά, ρώτησε:

– Δὲν πεινᾶτε ἄλλο;

– “Όχι, μὰ τὴν ἀλήθεια. Χόρτασα. Τὸ χρειάζομαι.

Μόλις ξαναβρισκόταν πρόσωπο μὲ πρόσωπο μὲ τὴ Μαρία Λβόβνα, ὅλη του ἡ ὑπερφάνεια ἔπεφτε. Ἐνιωθε ἓνα αἶσθημα εὐτυχισμένης μετριοφροσύνης, θαρρετῆς ἀπογύμνωσης. Ἐντούτοις προσπάθησε νὰ ξαναβρεῖ τὸν εἰρμὸ τῆς ἀφήγησής του:

– Ἐλεγα πὼς ὑπάρχουν ἐκεῖ πέρα ἄγνωστες θρησκείες...

Ὅμως ξαφνικὰ ἔνιωσε πὼς τὰ λόγια του ἤχοῦσαν ψεύτικα, πὼς ὅ,τι θὰ μπορούσε νὰ διηγηθεῖ γιὰ τὸν Καύκασο δὲν ἐμφάνιζε κανένα ἐνδιαφέρον οὔτε γι’ αὐτὴ τὴν τόσο σκεπτικὴ καὶ θλιμμένη γυναίκα οὔτε καὶ γι’ αὐτὸν τὸν ἴδιο. Κατάλαβε πὼς εἶχε θελήσει νὰ δείξει στὸν γιατρὸ ὅτι εἶχε ὑπάρξει ἓνας δραστήριος, εὐτυχισμένος ἄντρας, καὶ νὰ ἐκμαιεῖται ἔτσι τὸ σεβασμὸ του, ὅμως αὐτὴ του ἡ προσπάθεια ἦταν πλέον ἀνώφελη.

– Πρὸς τί νὰ τ’ ἀνακαλοῦμε ὅλ’ αὐτά; μουρμούρισε. Αὐτὰ συνέβαιναν σ’ ἓναν ἄλλο πλανήτη. Καὶ τὸ σπῖτι μας στὴν Τούλα, τὸ κτῆμα μας, οἱ γιορτές μας... ὅλα...

Μὲ τὴ σειρά του κοίταξε ἔξω ἀπ’ τὸ παράθυρο. Ἦδη στὰ καφενεῖα ἄναβαν τὰ φῶτα καὶ τὸ δειλινὸ μετεωριζόταν ὡς ἀπειλή. Ὁ Σογκοὺμπ σκίρτησε ἐλαφριά.

– Θὰ χρειαστεῖ νὰ πηγαίνω, εἶπε.

Ὁ βαθυστόχαστος τόνος του θὰ μπορούσε ν’ ἀφήσει νὰ πιστευτεῖ πὼς μιὰ ἐπείγουσα ὑπόθεση τὸν καλοῦσε ἔξω.

Ἡ Μαρία Λβόβνα σκέφτηκε πὼς ὁ λοχαγὸς δὲν εἶχε οὔτε κατάλυμα οὔτε τροφή, πὼς δὲν γνώριζε κανέναν καὶ πὼς ἡ νύχτα προμηνυόταν κρύα.

– Ἀλήθεια, δὲ θέλετε νὰ σᾶς βοηθήσουμε κάπως; ρώτησε.

Ὁ λοχαγὸς δὲν σκίρτησε καθόλου αὐτὴ τὴ φορά. Ἀπάντησε μὲ μεγάλη ἀπλότητα:

– “Όχι, σᾶς διαβεβαιῶ. “Όχι ἐσεῖς. Πάει καιρὸς ποὺ εἶχα νὰ νιώσω τόσο εὐτυχισμένος.

Συλλογίστηκε γιὰ λίγο, ἐνῶ διστακτικότητα ἐσφίγγε τὰ χεῖλη του. Παθιασμένα μελέτησε τὸ πρόσωπο τῆς Μαρίας Λβόβνα κι ἔπειτα, ἔχοντας βεβαιωθεῖ γιὰ κάθε ἴχνος εὐσπλαχνίας ποὺ ἀνακάλυπτε σ’ αὐτό, συνέχισε:

– Δὲ δικαιούμαι ὡστόσο νὰ κάνω τὸν ὑπερήφανο. “Όχι.

Ἡ Μαρία Λβόβνα τὸν ἄκουγε πιὸ προσεκτικά, ἐπειδὴ ἀναγνώριζε στὴ φωνή του τὶς ἴδιες παιδιᾶστικες κι ἀγνές νότες ποὺ εἶχε τσακώσει στὸ πρόσωπό του ὅταν ἐκεῖνος ἔκλαιγε.

– Γιατί; ρώτησε.

‘Ο λοχαγός έννωσε τόσο καλά ότι δέν ήταν περιέργεια εκ μέρους του παρὰ άδεια για εκμυστήρευση ώστε την ευχαρίστησε μ’ ένα σπαρακτικό χαμόγελο.

– Ξέρετε, είπε, σαν σκέφτομαι κάποιες από τις πράξεις μου καθώς και τὸ τί άνθρωπος υπήρξα πριν απ’ όλα αυτά, εκπλήσσομαι. Ευτυχώς, δέν τὰ σκέφτεται κανείς συχνά αυτά.

‘Ηπια μιὰ γουλιὰ τσάι κι έτεινε αδύναμα τὰ χέρια του προς τὴ Μαρία Λβόβνα.

– Τοῦτο συνέβη λίγο-λίγο. Μετὰ τὸν τραυματισμό μου στὴ Λευκὴ στρατιά⁷, νοσηλεύτηκα στὴν Κωνσταντινούπολη. Ἀπὸ ἐκεῖ ὁ Βράνγκελ⁸ μ’ έστειλε σὲ ἀποστολὴ στὴ Ρουμανία. Ἡ ζωὴ στὸ Βουκουρέστι ἦταν καλὴ. Ἐνας γερὸς μισθός, εὐχάριστοι ἄνθρωποι. Σπαταλοῦσα ἀλόγιστα, μὲ φυσικότητα. Καὶ μιὰ μέρα τὰ πάντα κατέρρευσαν. Πῆγα στὴ Βιέννη ὅπου κάποιοι φίλοι μὲ καλοῦσαν. Ὅταν ἔφτασα ἐκεῖ, εἶχαν φύγει. Μὲ προσέλαβαν σὲ μιὰ φάμπρικα, ὅπως σὰς τὸ δείχνει τὸ δεξί μου χέρι. Ὅταν σακατεύτηκα, τί νὰ ’κανα; Ἐζῆσα σὲ βάρος κάποιων συντρόφων περιμένοντας τὴν τύχη. Ἦρθε.

«Ἐνας ἀξιωματικὸς τοῦ συντάγματός μου μοῦ πρότεινε νὰ κάνω ἐπαίσχυντες ἐπιδείξεις γιὰ ξένους. Ἴσως νὰ τὸ ἔχετε διαβάσει στὶς ἐφημερίδες. Αὐτὸ μὰς ἔδωσε ἓνα πεντάμηνο εὐκολῆς ζωῆς. Ὑστερα μὰς κατήγγειλαν. Χρειάστηκε νὰ τὸ σκάσω. Ἀγνοῶ τί ἀπέγινε ὁ συνεταῖρός μου. Ἐγὼ πέρασα μὲ πλαστὸ διαβατήριό στὴ Γερμανία».

Ὁ Σογκούμπ σταμάτησε μὲ τὸ λαιμό του ξερό. Γιατί ἄραγε ξετύλιγε τὸ ἀτιμωτικὸ νῆμα τῶν περιπετειῶν του μὲς σ’ αὐτὸ τὸ εἰρηνικὸ δωμάτιο, μπρὸς σὲ αὐτὴ τὴ γυναίκα ποὺ καμιά πρόστυχη εἰκόνα δέν πρέπει νὰ τὴν εἶχε ποτὲ ἀγγίξει;

Ἀναρωτιόταν ἀνήσυχος μήπως κάποια τερατώδης διαφθορά, ἀκόμη ἄγνωστη σ’ αὐτόν, φανερωνόταν στὴ μαραμμένη του καρδιά. Ὅμως ὄχι, αὐτὸ ἦταν ἀδύνατον. Δέν ἔνιωθε παρὰ εὐγνωμοσύνη, παρὰ εὐλάβεια γι’ αὐτὴν ποὺ ἔδειχνε μιὰ τόσο ἀκτινοβόλα δύναμη ὑποδοχῆς. Μήπως δέν ἦταν αὐτὸ τὸ ἄρωμα τέλειαις, ἀδιάφθορης ἀγνότητας ποὺ τὸν ὠθοῦσε νὰ μιλήσει γιὰ τὰ σφάλματά του ὅπως θὰ μιλοῦσε σὲ μιὰ μητέρα; Μήπως ζητοῦσε ὑποσυνειδητὰ συγχώρεση; Ἐκτὸς ἀμφιβολίας ἰδοὺ ἡ ἀληθινὴ αἰτία. Συναινοῦσε νὰ ξαναβρεθεῖ στὴν παγερὴ νύχτα, νὰ ξαναβρεθεῖ τὴν τρομερὴ πόλη, δίχως ὅμως τὸ βάρος τῆς περιφρόνησης ποὺ εἶχε νιώσει ξαφνικὰ γιὰ τὸν ἑαυτό του. Μιὰ ἀθῶα ψυχὴ ἔπρεπε νὰ τὸν βοηθήσει νὰ τὸ σηκώσει.

Ἡ Μαρία Λβόβνα, ἀπ’ τὴ μεριά της, σκεφτόταν τοὺς δύο γιούς της. Θυμόταν μὲ τί τρόμο εἶχε δεῖ ν’ αὐξάνει μέσα τους ἡ ὄρεξη γιὰ ὕλικές ἡδονές, ἡ ἐπιδίωξη γρήγορων ἀπολαύσεων. Ἐνας ἰδίως ἀπ’ αὐτοὺς τὴν ἀνησυχῶσε μὲ τὴν ἀνάγκη του γιὰ τὴν πολυτέλεια καὶ γιὰ ὅποια ἔνδειξη λανθάνουσας ἀδυναμίας μάντευε στὸ βάθος τῆς ψυχῆς του.

Μερικὰ χρόνια παλαιότερα – ὅταν οἱ γιοί της ἦταν ἀκόμη παιδιὰ – ἡ ἀφήγηση τοῦ λοχαγοῦ Σογκούμπ ἴσως νὰ τὴν εἶχε γεμίσει ἀποστροφή. Εἶχε ὥστόσο τὸ χρόνο νὰ μάθει – μὲ τὸ ἀντίτιμο ποιῶν βασάνων – ὅ,τι ἀπὸ τὸ σκότος μπορεῖ νὰ ὑποβόσκει στοὺς νέους ἀπείθαρχους ἄντρες. Κι ἐνῶ ὁ Σογκούμπ, ὠθούμενος ἀπ’ τὴν ἀνάγκη του γιὰ εκμυστηρεύσεις, διηγούνταν πῶς εἶχε ὑπάρξει κρᾶχτης σὲ χαρτοπαικτικὲς λέσχες καὶ προαγωγὸς σὲ παρὰ νόμους οἴκους, ἐκεῖνη σκεφτόταν πῶς ἔπρεπε ν’ ἀποδεχτεῖ τὰ πάντα, νὰ συγχωρέσει τὰ πάντα, καὶ πῶς ἓνας δυστυχημένος ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νὰ ἔχει κατακριτές.

Ὅταν ὁ λοχαγὸς τελείωσε τὴν ἀφήγησή του, ἔπρεπε μεγάλη σιωπὴ μέσα στὸ διάχυτο μισοσκοτάδο ποὺ εἶχε εἰσβάλλει στὸ δωμάτιο. Τὸ ξέπνοο σαμοβάρι εἶχε σταματήσει τὸ

7. Ἡ Λευκὴ στρατιά, ἀντίπαλὴ τῆς Ἐρυθρᾶς, ὑποστήριζε τὸν τσάρο καὶ τὴν καθεστηκυία τάξη.

8. Ὁ ρώσος στρατηγὸς Πιότρ Νικολάγιεβιτς Βράνγκελ γεννήθηκε στὸ Νόβο Ἀλεξαντρόβσκι τὸ 1878 καὶ πέθανε στὶς Βρυξέλλες τὸ 1928. Μετὰ τὴν ἐπικράτηση τῶν Μπολσεβίκων στὴ Ρωσία, ὑπῆρέτησε τὸ 1919 στὸν ἀντισοβιετικὸ στρατὸ τοῦ στρατηγοῦ Ντενίκιν. Ὅταν διαδέχθηκε τὸν Ντενίκιν στὴ θέση τοῦ ἐπικεφαλῆς τῶν στρατευμάτων τῶν Λευκῶν στὴν Κριμαία τὸ 1920, πολέμησε ἐναντίον τοῦ Ἐρυθροῦ στρατοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἡττήθηκε ὀριστικὰ τὸν Νοέμβριο 1920.

τραγούδι του.

– Αὐτὴ τὴ φορὰ φεύγω ἀληθινά, εἶπε ὁ Σογκούμπ. Εὐχαριστῶ. Κυρίως ἐπειδὴ μὲ ἀκούσατε.

Σηκώθηκε πάνω ἀποφασιστικά καὶ προχώρησε πρὸς τὴν πόρτα.

Ξαφνικά τὸ τραπέζι τραντάχτηκε ἀπὸ μιὰ γροθιά ποὺ τοῦ ἔδωσε.

– Καὶ θὰ συνεχίσω, φώναξε, ναί, θὰ συνεχίσω τὶς βρομιές μου. Δὲν ἔχω τί ἄλλο νὰ κάνω. Μὲ τὸ χέρι σακατεμένο, μὲ μιὰ πληγὴ στὸ στήθος νὰ πυορροεῖ συνεχῶς. Ἄγνοῶ τὴ γλώσσα τους, τὰ πάντα. Ναί, θὰ συνεχίσω. Κι ἐκείνον ποὺ θὰ μοῦ τὸ προσάψει, τὸν σκοτώνω.

Συνῆλθε καὶ δάγκωσε τὸν καρπὸ τοῦ μὲ λύσσα.

– Συγχωρήστε με, σᾶς ἰκετεύω, μούγγρισε. Εἶναι ἡ ἄγρια μεραρχία ποὺ μιλάει ἀκόμῃ. ὦ! Δὲ θὰ μοῦ ἀπομείνει σύντομα τίποτα πιά, εἶμαι σίγουρος γι’ αὐτό. Θὰ δέχομαι τὶς ἐλεημοσύνες. Ἡ μᾶλλον, ὅταν βρῶ ἓνα ἀντικείμενο σὰν κι αὐτό, στὸ σπίτι κάποιων ποὺ θὰ μ’ ἔχουν περιθάλπει, θὰ τὸ κλέψω.

Εἶχε πάρει ἀπὸ τὸ τζάκι μία παλαιὰ ταμπακιέρα, ποὺ σὲ φόντο ἀπὸ ὄνυχα, ἀνάμεσα μὲ μικροσκοπικά μαργαριτάρια, ἔφερε τὴν εἰκόνα τῆς Αἰκατερίνης τῆς Μεγάλης. Χάιδεψε τὸ κουτὶ κι εἶπε μὲ βαθιὰ γλυκύτητα:

– Ἐφτιαχναν ὠραῖα πράγματα στὴ χώρα μας.

– Πάρτε την, εἶπε ἡ Μαρία Λβόβνα. Γιὰ γούρι.

Ὁ λοχαγὸς δίστασε γιὰ λίγο κι ὕστερα εἶπε, ξαναφήνοντας τὴν ταμπακιέρα στὴ θέση της: – Γιατί; Θὰ τὴν πουλήσω αὔριο. Ὅχι... Δὲν τ’ ἀξίζω.

Βρισκόταν ἤδη στὸν προθάλαμο. Καθὼς ἡ Μαρία Λβόβνα τὸν ἀκολουθοῦσε, ἔσκυψε πρὸς τὸ χέρι της. Ὅμως ἐκείνη ἀνῆκε σὲ μιὰ γενεὰ ποῦ, ἀπὸ δίψα γιὰ ἀπλότητα, δὲν ἀποδεχόταν καθόλου αὐτὴ τὴ χειρονομία κι ὀπισθοχώρησε λιγάκι.

Ὁ λοχαγὸς Σογκούμπ ψιθύρισε καὶ ποτὲ παράκληση δὲν ὑπῆρξε πιὸ διάπυρη:

– Ἀφήστε, ἀφήστε! Εἶναι ὅ,τι μοῦ ἀπομένει!

Ἡ πόρτα βρόντηξε. Ἡ Μαρία Λβόβνα ἔμεινε ἀσάλευτη. Κατόπιν, μὲ τὸν σταθερὸ κι ἀθόρυβο βηματισμὸ της, πῆγε νὰ ξεστρώσει τὸ τραπέζι.

---

* Τίτλος πρωτοτύπου: «Le thé du capitaine Sogoub», *Les coeurs purs*, Gallimard/folio, 1987, σσ. 143-178.